

Päivämäärä
14.2.2017

Asianro 75/04.000.01/2016

HANKINTOJEN KILPAILUTTAMINEN MAATALOUDEN INVESTOINNEISSA, KUN TUEN ENIMMÄISMÄÄRÄ ON YLI 50 PROSENTTIA HANKINNAN KUSTANNUSARVIOSTA JA HANKINNAN ARVO ILMAN ARVONLISÄVEROA ON VÄHINTÄÄN 60 000 EUROA TAI RAKENTAMISINVESTOINNIN ARVO ON VÄHINTÄÄN 150 000 EUROA

Johdanto

Ohjeessa on tuotu esiin näkökohtia, joihin hankintojen kilpailuttamisessa on erityisesti kiinnitettävä huomiota niiden hankintojen osalta, joihin maatalouden rakennetuista annetun lain (1476/2007, jäljempänä rakennetukilaki) nojalla on myönnetty investointitukea. **Ohje koskee 1.1.2017 jälkeen tehtäviä hankintoja, joihin on myönnetty maatalouden investointitukea.**

Hankinta on kilpailutettava (rakennetukilaki 20 § (muut. 1412/2016) sekä valtioneuvoston asetus maatalouden rakennetuesta (240/2015) 10 luku), jos tuen enimmäismäärä on yli 50 prosenttia hankinnan kustannusarviosta ja hankinnan (tarvike-, kone- ja laitehankinta) arvo ilman arvonlisäveroa on vähintään 60 000 euroa tai rakentamisinvestoinnin arvo ilman arvonlisäveroa on vähintään 150 000 euroa.

Kilpailuttamisella tarkoitetaan sitä, että hankinnasta on järjestettävä avoin tarjouskilpailu ja hankintaa koskeva ilmoitus on julkaistava Hilma-ilmoituskanavassa osoitteessa www.hankintailmoitukset.fi.

Vaikka edellä mainitut hankinnan kynnysarvot eivät ylity tai tuki ei ylitä 50 prosenttia hankinnan arvosta, tuensaajan on aina tarkoituksenmukaista pyytää hankinnoistaan tarjouksia.

Hankintaa ei saa jakaa eriin, osittaa, laskea poikkeuksellisin menetelmin eikä keinotekoisesti yhdistellä kilpailuttamisen tai tarjousten pyytämisen välttämiseksi.

Vastuu hankintojen kilpailuttamisesta on aina tuensaajalla.

1. Hankintojen kilpailuttamisen soveltaminen maatalouden investointeihin

Hankintojen kilpailuttamiseen sovelletaan joko rakennetukilakia tai julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annettua lakia (1397/2016), jäljempänä hankintalaki). Hankinnan *ennakoitu kokonaisarvo (kustannusarvio)* määrittää, alittaako vai ylittääkö hankinnan arvo kynnysarvot, joiden mukaan määräytyvät hankintamenettelyvaihtoehdot.

1.1. Rakennetukilain mukainen kilpailutus

Maatalouden investointitukea saavat henkilöt tai yhteisöt kuuluvat hankintojen osalta pääsääntöisesti maatalouden rakennetukilain soveltamisalaan.

Tuensaaja on hankinnan tekijä ja kilpailuttaja, jos tuen määrä on yli 50 prosenttia hankinnan arvosta (kustannusarviosta) ja samalla hankinnan arvo ylittää rakennetukilaissa asetetut *kansalliset kynnysarvot*.

Rakennetukilain mukaiset kansalliset kynnysarvot ovat tavarahankinnoissa ja tavanomaisissa palveluhankinnoissa 60.000 euroa ja rakentamisinvestoinneissa 150.000 euroa.

1.2. Hankintalain mukainen kilpailutus

Hankintalain mukaista menettelyä sovelletaan ainoastaan sellaisiin hankintoihin, joiden arvo ylittää hankintalain EU-kynnysarvot.

EU-kynnysarvot ovat tavara- ja palveluhankinnoissa 209.000 euroa ja rakentamisinvestoinneissa 5.225.000 euroa. Em. määrien ylittävät hankinnat tulee pääsääntöisesti kilpailuttaa EU-laajuista ilmoitusvelvoitetta noudattaen.

Käytännössä EU-kynnysarvot ylittäviä maatalouden rakentamisinvestointeja ei kilpailuttamisvelvoite koske, koska investointikohtainen tuen enimmäismäärä ei voi ylittää 1,5 miljoonaa euroa, mikä on vähemmän kuin 50 prosenttia rakennusurakoille asetetusta EU-kynnysarvosta.

2. Esimerkkejä kilpailuttamisvelvoitteesta

ELY-keskus on myöntänyt investointitukea nuorelle viljelijälle navetan peruskorjaukseen (AB-tukialue). Kustannusarvion mukaan rakennusurakan (rakennusinvestoinnin) kokonaisarvo on 200.000 euroa ilman arvonlisäveroa. Investoinnin yksikkökustannus, jonka perusteella tuen määrä tässä tapauksessa lasketaan, on 180.000 euroa. Tukea on myönnetty avustuksena 90.000 euroa ja korkotukena 18.000 euroa. Tuen määrä 108.000 on yli puolet rakennusurakan kokonaisarvosta (kustannusarviosta) 200.000 eurosta. Kilpailuttamisvelvollisuus koskee koko rakennusurakkaa kaikkine siihen liittyvine erillishankintoihin, kuten rakennustarvikkeet (puutavara, betoni, ovet, ikkunat, kattotuolit jne.) ja erilaiset asennustyöt (lvi-asennukset, sähköasennukset, automaatioasennukset jne.).

ELY-keskus on myöntänyt investointitukea nuorelle viljelijälle sikalan peruskorjaukseen. Kustannusarvion mukaan rakennusurakan (rakennusinvestoinnin) kokonaisarvio on 200.000 euroa ilman arvonlisäveroa. Investoinnin yksikkökustannus, jonka perusteella tuen määrä tässä tapauksessa lasketaan, on 160.000 euroa. Tukea on myönnetty avustuksena 64.000 euroa ja korkotukena 16.000 euroa. Tuen määrä

80.000 euroa on alle puolet rakennusurakan kokonaisarvosta (kustannusarviosta) 200.000 eurosta. Kilpailuttamisvelvollisuus ei koske tätä rakennusurakkaa.

3. Kilpailuttamisen vaiheet rakennetukilain mukaisessa hankintamenettelyssä

Tukea saava kohde on toteutettava mahdollisimman taloudellisella tavalla. Tämän varmistamiseksi on noudatettava säädettyjä *hankintamenettelyjä*. Tuensaajan on kohdeltava hankintamenettelyyn osallistujia tasapuolisesti ja syrjimättä sekä toimittava avoimesti suhteellisuuden vaatimukset huomioon ottaen.

Hankintamenettelyillä tarkoitetaan niitä menettelytapoja, joita hankinnan tekijän eli tässä tapauksessa tuensaajan tulee noudattaa ostaessaan tuotteita tai palveluita markkinoilta.

Hankinta on toteutettava hankinnan laatuun ja määrään nähden mahdollisimman avoimesti ja hankintasopimus tehtävä hankintatilanteeseen nähden tarkoituksenmukaisella tavalla siten, että sopimus ja sopimukseen johtaneet hankinnan vaiheet voidaan todentaa.

Hankintaprosessi etenee vaiheittain ja se voidaan jaotella seuraavasti:

- 1. Ennakoidun arvon (kustannusarvio) laskenta**
- 2. Hankintamenettelyn valinta**
- 3. Hankinnasta ilmoittaminen**
- 4. Maatalouden hankintailmoitus**
- 5. Tarjouspyynnön laatiminen**
- 6. Tarjoajan ja tarjouksen valinta**
- 7. Hankintaa koskeva ratkaisu**
- 8. Hankintasopimuksen solmiminen**
- 9. Hankinta-asiakirjojen säilytys ja toimittaminen viranomaiselle**
- 10. Hankinta-asiakirjojen julkisuus**

3.1. Ennakoidun arvon (kustannusarvio) laskenta

Hankinnan suunnitteluvaiheessa mietitään, mitä ollaan hankkimassa ja mikä on tarkoituksenmukainen hankintakokonaisuus. Lisäksi arvioidaan, mikä on hankinnan arvo, eli käytännössä tulee laatia hankinnan kustannusarvio ilman arvonlisäveroa.

Rakennusinvestoinnilla tarkoitetaan rakennustyön kokonaisuuden toteuttamista. Rakennustyön kokonaisuuteen katsotaan kuuluvaksi myös suunnittelu, jos suunnittelu toteutetaan esim. rakennusurakan kanssa yhdessä eli tilataan suunnittelu ja toteutus samalta urakoitsijalta. Lisäksi rakennustyön kokonaisuuteen katsotaan kuuluvaksi kaikki siihen liittyvät tavara- ja palveluhankinnat, kuten rakennustarvikkeet ja erilaiset asennustyöt (mm. kustannusarvioon sisältyvät koneet ja laitteet; esim. lypsyrobotti ja ruokintalaitteet). Investointitukia koskevassa sääntelyssä käytetään termiä *rakennusinvestointi*, joka vastaa sisällöltään hankintalain *rakennusurakkaa*.

On huomattava, että vaikka esimerkiksi rakennusinvestointiin liittyvät hankinnat voidaan tehdä pienempinä osakokonaisuuksina, kuten ostamalla erikseen rakennustarvikkeita ja sähkö- ja putkitöitä, lasketaan ennakoitu arvo ottamalla huomioon kaikkien erikseen hankittavien osien yhteenlaskettu arvo. **Jos osien yhteenlaskettu arvo on vähintään 150.000 euroa, jokainen**

yksittäinen hankinta tulee kilpailuttaa noudattamalla ilmoitusmenettelyä, vaikka tällaisen osan arvo yksinään alittaisikin kansallisen kynnsarvon.

Oman työn osuutta ei huomioida ennakoitua arvoa laskettaessa.

Ennakoitu arvo (kustannusarvio) on sidottu silloin, kun hankinnan tekijä (tuensaaja) toimittaa hankintailmoituksen julkaistavaksi tai aloittaa muuten hankintamenettelyn.

3.2. Hankintamenettelyn valinta

Hankintamenettelynä voidaan käyttää joko avointa menettelyä tai suorahankintaa. Ensisijaisesti hankinnassa on käytettävä avointa menettelyä.

Avoimessa menettelyssä hankinnasta julkaistaan aina maatalouden hankintailmoitus. Ilmoituksen julkaisemisen jälkeen kaikilla toimittajilla on oikeus saada tarjouspyyntö ja tehdä tarjous. Hankinnan tekijä ei voi ennalta rajata niiden toimittajien määrää, joille tarjouspyyntö lähetetään. Tarjoajien soveltuvuudelle voidaan asettaa edellytyksiä tarjouspyynnössä. Soveltuvuuden arviointi tapahtuu siinä vaiheessa, kun tarjoukset on saatu. Hankinnan tekijä voi hankintailmoituksen julkaisemisen lisäksi lähettää tarjouspyyntöjä suoraan soveliaiksi katsomilleen toimittajille.

Suorahankinnassa ei julkaista hankintailmoitusta, vaan hankinnan tekijä valitsee menettelyyn tilanteesta riippuen yhden tai useamman toimittajan ja neuvottelee sopimusehdoista heidän kanssaan.

Suorahankinnan käyttö on mahdollista vain säädettyjen edellytysten täytyessä. Hankinnan tekijän on esitettävä tuen myöntävälle viranomaiselle suorahankinnan käytön edellyttämät perustelut.

Suorahankinnan edellytyksiä:

Suorahankinnan valitseminen on hankintaa koskeva ratkaisu ja se tulee perustella kirjallisesti.

Esimerkkejä valintaperusteista:

- *Jos avoimessa menettelyssä ei ole saatu lainkaan tarjouksia tai sopivia tarjouksia ja alkuperäisiä tarjouspyynnön ehtoja ei olennaisesti muuteta.* Tällöin suorahankinta voitaisiin tehdä hankinnan tekijän valitseman toimittajan kanssa, joka täyttää ilmoituksessa tai tarjouspyynnössä asetetut vaatimukset.
- *On ilmeistä, että vain yksi toimittaja voi toteuttaa hankinnan.* Esim. investoinnin edellyttämää vastaavaa ratkaisua ei ole tarjolla markkinoilla tai kyseessä on teknisiin ratkaisuihin tai yksinoikeuden suojaamiseen liittyvät syyt. Sallittuja eivät ole ilman perusteltua syytä tehdyt hankintasopimukset sellaisissa tilanteissa, jotka aiheutuvat hankinnan puutteellisesta suunnittelusta tai, joilla pyritään takaamaan tietylle toimittajalle yksinoikeus hankinnan toteuttamiseen.

- *Hankinnalla on hankinnan tekijästä riippumattomasta ja ennalta arvaamattomasta syystä poikkeuksellinen kiire. Tällöin hankinnan tekemisen tulee olla välttämätöntä niin nopealla aikataululla, että avoimen menettelyn käytön vaatiman ajan odottaminen investoinnin tekemiseksi on mahdotonta. Hankinnan poikkeuksellisen kiireen tulee johtua ulkopuolisista syistä ja sen perusteena on oltava sellainen äkillinen syy (esim. äkillisen luonnonilmiön aiheuttama koneen tai laitteen rikkoutuminen, tulipalo), jota hankinnan tekijä ei ole kohtuudella voinut ennakoida.*
- *Tavarat hankitaan erityisen edullisesti liiketoimintansa lopettavalta toimittajalta taikka pesänhoitajalta tai selvittäjältä maksukyvyttömyysmenettelyn tai vastaavan menettelyn seurauksena. Kyseeseen voivat tulla esimerkiksi konkurssipesän realisointitilanteet tai liiketoiminnan lopettamisen yhteydessä tapahtuva tavaroiden myynti markkinahintoja selvästi alemmilla hinnoilla.*
- *Kyseessä on aiemmin asianmukaisesti kilpailutettuun hankintaan sisältyvätön lisätilaus alkuperäiseltä toimittajalta. Hankintatarve ja hankintakokonaisuus tulee ottaa huomioon hankinnan suunnittelussa. Jos näin ei perustellusta syystä ole voitu toimia, on lisätilauksen tekeminen mahdollista ilman uuteen hankintamenettelyyn ryhtymistä. Edellytyksenä on, että lisätilaus tehdään alkuperäiseltä toimittajalta ja tältä tehty hankinta on aiemmin kilpailutettu asianmukaisesti.*
- *Kyseessä on tuettuun investointiin liittyvä hankinta, jonka arvo on alle 60 000 euroa tai sellainen hankintaan liittyvä osa, jonka arvo on alle 10 prosenttia koko investoinnin arvosta; suorahankintaa tällä perusteella ei saa valita, kun tuettu toimenpide toteutetaan urakkana. Suorahankinnan käyttäminen on mahdollista arvoltaan vähäisissä investointiin liittyvissä osahankinnoissa, joita ei ole otettu huomioon tarjouspyyntöä laadittaessa, esimerkiksi rakentamisessa tarvittavia välineitä tai tarvikkeita, jotka ovat unohtuneet tarjouspyynnöstä, eivätkä sen vuoksi sisälly toimittajan tarjoukseen.*

3.3. Hankinnasta ilmoittaminen

Hankinnoista ilmoittaminen on tärkeä osa hankintamenettelyä. Ilmoittamisvelvoitteella taataan hankintojen riittävä avoimuus. Avoimuusperiaate tukee tarjoajien tasapuolista kohtelua ja syrjimättömyyttä.

Ilmoitusvelvollisuus koskee avoimella menettelyllä toteutettavia hankintoja. Hankinnasta on ilmoitettava julkisesti tekemällä maatalouden hankintailmoitus suomen- tai ruotsinkielellä osoitteessa www.hankintailmoitukset.fi. Tämän lisäksi hankinnan tekijä voi lähettää tarjouspyynnön suoraan soveliaiksi katsomilleen toimittajille. Hankintansa mukaan hankinnan tekijä voi myös julkaista hankintaa koskevan ilmoituksen muualla, esimerkiksi sanoma- tai ammattilehdessä. Vaikka ilmoitus hankinnasta julkaistaisiin muualla, maatalouden hankintailmoitus on kuitenkin aina julkaistava HILMA -järjestelmässä.

Velvollisuus maatalouden hankintailmoituksen tekemiseen on ensisijaisesti hankinnan tekijällä. Jos tämä ei kuitenkaan ole itse tehnyt maatalouden hankintailmoitusta ennen tuen myöntämistä, on tuen myöntäneen ELY-keskuksen tehtävä ilmoitus tuensaajan puolesta. Tällä turvataan

hankinnan riittävä julkisuus kaikissa tilanteissa ja estetään tilanteita, joissa myönnetty tuki jää maksamatta pelkästään siitä syystä, että tuensaaja ei ole tehnyt asianmukaista hankintailmoitusta. Ilmoituksen tekemisessä tarvittavat tiedot ELY-keskus pyytää tuensaajalta.

Jos hankinta tehdään poikkeuksellisesti suoramarkkina, velvollisuutta ilmoittamiseen ei ole.

3.4. Maatalouden hankintailmoitus

Hankinnan tekijän ja ELY-keskuksen maatalouden hankintailmoitukset ovat sisällöltään erilaiset.

ELY-keskuksen tekemä maatalouden hankintailmoitus on tiedonanto siitä, että maatalouden rakennetukilain mukaista investointitukea on myönnetty ja tuensaajalle on asetettu päätöksen mukainen määräaika hankinnan toteuttamiseen. ELY-keskus julkaisee tiedon siitä, mistä ja milloin tarjouspyyntö on saatavissa. ***Hankinnan tekijän on laadittava tarjouspyyntöasiakirja, joka tulee olla tarjoajien saatavilla ELY-keskuksen jättämässä hankintailmoituksessa mainittuna aikana ja ilmoituksessa mainitusta paikasta.***

Tarjousten toimittamiselle asetettavaa määräaika ei määritellä, mutta sen tulee aina olla kohtuullinen suhteessa hankintaan. Määräajan asettamisessa lähtökohtana tulee olla, että määräaika on sitä pitempi, mitä suurempi tai tavanomaisesta poikkeavampi hankinta on kyseessä.

Hankinnan tekijän julkaisemassa maatalouden hankintailmoituksessa on oltava ainakin:

- 1) hankinnan tekijän virallinen nimi, yritys- ja yhteisötunnus sekä yhteystiedot;
- 2) hankintalaji, hankinnan kohde ja investoinnin toteutuskunta;
- 3) hyväksytäänkö osatarjoukset tai vaihtoehtoiset tarjoukset;
- 4) hankinnan kokoon ja laatuun nähden kohtuullinen määräaika tarjousten toimittamiselle;
- 5) mistä, miten ja milloin tarjouspyyntö on saatavissa.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen julkaisemassa maatalouden hankintailmoituksessa on oltava:

- 1) tuensaajan virallinen nimi, yritys- ja yhteisötunnus sekä yhteystiedot;
- 2) hankintalaji, tuen kohde ja investoinnin toteutuskunta;
- 3) määräaika, jonka kuluessa tuettava toimenpide on tuen myöntämispäätöksen mukaan toteutettava;
- 4) tieto siitä, mistä ja milloin tarjouspyyntö on saatavissa, esimerkiksi hakijan puhelinnumero, sähköpostiosoite, www-sivut ja päivämäärä, jonka jälkeen ko. asiakirja on saatavissa.

3.5. Tarjouspyynnön laatiminen

Tarjouspyyntö on koko hankintamenettelyn tärkein asiakirja. Sen on oltava selkeä, yksiselitteinen ja eritelty niin, että se mahdollistaa tarjoajien tasapuolisen ja syrjimättömän kohtelun. Tarjouspyyntö täydentää hankintailmoitusta, ellei vastaavia tietoja ole annettu tuensaajan Hilma –ilmoituksessa.

Tarjouspyyntö kannattaa laatia valmiiksi jo ennen kuin hankinnasta julkaistaan ilmoitus.

Tarjouspyynnössä ilmoitetaan kaikki hankinnan kohteeseen ja tarjoajaan liittyvät vaatimukset sekä tarjouksen valinta- ja vertailuperusteet. Tarjouspyynnössä ilmoitettavien tietojen tulee vastata hankinnan sisältöä, kokoa ja luonnetta.

Tarjouspyynnön on oltava niin selkeä, että sen perusteella voidaan antaa yhteismitallisia ja keskenään vertailukelpoisia tarjouksia. Tarjouspyyntö ja siihen perustuvat tarjoukset on tehtävä kirjallisesti.

Tarjouspyynnössä tai tuen hakijan/saajan tekemässä maatalouden hankintailmoituksessa on oltava ainakin:

- 1) hankinnan tekijän virallinen nimi, yritys- ja yhteisötunnus sekä yhteystiedot;
- 2) osoite, johon tarjoukset on toimitettava;
- 3) hankinnan kokoon ja laatuun nähden kohtuullinen määräaika tarjousten toimittamiselle;
- 4) hankinnalle annettu nimi, toteutuskunta ja hankinnan kohde riittävine *teknisine erittelyineen*;

Rakennushankkeen tekniset erittelyt riippuvat rakennuspaikasta, rakennustyyppistä ja toteutustavasta. Pääpiirustuksien ja rakennusselostuksen lisäksi saatetaan tarvita tarkempia selvityksiä (työpiirustuksia) esim. perustuksista (louhinnat, paalutukset), runkorakenteista, LVIS- ja automaatiolaitteista.

- 5) tarjouksen valintaperuste, joka voi olla halvin hinta tai kokonaistaloudellinen edullisuus; jos valintaperuste on kokonaistaloudellinen edullisuus, on ilmoitettava vertailuperusteet ja niiden tärkeysjärjestys;
- 6) tarjoajille asetetut taloudellista tilannetta, teknistä kelpoisuutta, ammatillista pätevyyttä koskevat ja muut vaatimukset sekä luettelo asiakirjoista, jotka tarjoajan on tämän arviointia varten toimitettava;
- 7) tieto siitä, hyväksytäänkö osatarjoukset tai vaihtoehtoiset tarjoukset.

Tarjouspyynnössä on ilmoitettava myös muut tiedot, joilla on olennaista merkitystä hankintamenettelyssä ja tarjouksen tekemisessä. Jos tarjouspyyntö ja hankintailmoitus eroavat sisällöltään toisistaan, noudatetaan maatalouden hankintailmoitusta.

Tarjouspyyntö on maatalouden hankintailmoituksesta ilmenevänä ajankohtana toimitettava viipymättä sitä pyytäneille toimittajille tai saatettava toimittajien saataville sähköisiä menettelytapoja käyttäen.

3.6. Tarjoajan ja tarjouksen valinta

Tarjoajien ja tarjouksen valinta tulee tehdä maatalouden hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä ilmoitettuja perusteita noudattaen. Tarjoajien soveltuvuuden arvioinnin tulee perustua tarjoajien taloudelliseen tai rahoitukselliseen asemaan, tekniseen suorituskyykyyn, ammatilliseen pätevyyteen tai muuhun ennalta ilmoitettuun puolueettomaan ja syrjimättömään seikkaan. Tarjouskilpailusta tulee sulkea pois tarjoaja, jolla ei ole teknisiä, taloudellisia tai muita edellytyksiä hankinnan toteuttamiseksi. Tällaisia perusteita voivat olla esimerkiksi verojen tai sosiaaliturvamaksujen laiminlyönti tai syyllistyminen rikokseen, joka olennaisesti heikentää tarjoajan luotettavuutta hankinnan toteuttajana. Jos hankinnan tekijä havaitsee, että tarjoajalla ei ole edellytyksiä hankinnan toteuttamiseen, tarjoaja tulee sulkea pois tarjouskilpailusta. Tarjoajan soveltuvuuden arvioinnin ja mahdollisen tarjouskilpailusta poissulkemisen tulee tapahtua erillisenä vaiheena ennen tarjousten vertailua.

Tarjouksista tulee valita kokonaistaloudellisesti edullisin tai hinnaltaan halvin. Käytettäessä valintaperusteena kokonaistaloudellista edullisuutta, hankinnan tekijän tulee noudattaa hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä ennalta ilmoitettuja *vertailuperusteita* ja niiden tärkeysjärjestystä. Vertailuperusteet ovat hankinnan tekijän vapaasti harkittavissa, mutta niiden tulee kuitenkin aina liittyä hankinnan kohteeseen ja mahdollistaa tarjousten puolueeton arviointi.

Tarjousten valinnassa tulee kiinnittää huomiota siihen, että tarjoajilla on ollut samat tiedot ja ehdot tarjousten tekemistä varten. Jos tarjoukset eivät joltain osin ole riittävän selkeitä, hankinnan tekijä voi pyytää tarjoajia täsmentämään tarjousten yksityiskohtia, mutta tällöin tulee huolehtia siitä, että se ei vaaranna tarjoajien tasapuolista kohtelua.

3.7. Hankintaa koskeva ratkaisu

Hankinnan tekijän on tehtävä tarjoajien asemaa ja hankintaa koskeva kirjallinen ratkaisu, joka on perusteltava. Ratkaisuja voidaan tehdä myös hankintamenettelyn aikana vaihteittain, esimerkiksi tarjoajan soveltuvuudesta tai tarjousten tarjouspyynnön mukaisuudesta. *Myös suora hankinnan valinta on hankintaa koskeva ratkaisu, joka tulee perustella kirjallisesti.*

Ratkaisusta tulee käydä ilmi siihen olennaisesti vaikuttaneet seikat. Tällaisia ovat esimerkiksi tarjoajan tai tarjouksen hylkäämiseen vaikuttaneet seikat sekä tarjousten vertailuperusteet, joita ovat ainakin tarjoajan tai tarjouksen hylkäämisen perusteet sekä ne perusteet, joilla hyväksytyn tai hyväksytyjen tarjousten vertailu on tehty. Ratkaisussa tai siihen liittyvissä asiakirjoissa tulee kertoa perusteet, joilla hankinnan tekijä on arvioinut tarjoajien soveltuvuutta tai joilla tarjouspyyntö on katsottu tarjouspyynnön vastaiseksi. Tarjousvertailun perusteet tulee esittää sellaisella tarkkuudella, että tarjoajat voivat arvioida, miten heidän tarjouksiaan on arvioitu kunkin vertailuperusteen osalta ja miten tarjous on sijoittunut suhteessa muihin tarjouksiin.

Kun tarjous hylätään, ratkaisusta on käytävä ilmi, että rakennetukilain 40 a §:n mukaan tarjouksen tekijällä on oikeus saada ELY-keskukselta perusteltu vastaus siitä, onko hankinta toteutettu tuen maksamisen edellytykset täyttävällä tavalla. Ratkaisussa on lisäksi käytävä ilmi määräaika, jonka kuluessa asiaa koskeva ilmoitus on tehtävä ELY-keskukselle. ***Rakennetukilain mukaan ilmoitus on tehtävä kahden viikon kuluessa siitä, kun tarjouksen tekijä saa tiedon tarjouksen hylkäämisestä.***

Hankinnan tekijän tekemä ratkaisu ja siihen liittyvät asiakirjat on annettava tiedoksi niille, joita asia koskee. Myös muu kuin tarjouksen hyväksymistä koskeva ratkaisu, esimerkiksi ratkaisu sulkea tarjoaja pois tarjouskilpailusta, tulee antaa tiedoksi asianosaiselle. Ensisijainen tiedoksiantotapa on käyttää tarjoajan hankinnan tekijälle ilmoittamaa sähköistä yhteystietoa, mikä käytännössä tarkoittaa sähköpostiosoitetta tai telefaxnumeroa. Viestin vastaanottajan katsotaan saaneen tiedon ratkaisusta samana päivänä kuin sähköinen asiakirja on lähetetty, jollei vastaanottaja näytä, että viesti on saapunut myöhemmin. Tällainen peruste voi olla esimerkiksi tietoliikenneyhteyksien toimimattomuus. Vaihtoehtoisesti ratkaisu voidaan antaa tiedoksi kirjeitse. Tällöin vastaanottajan katsotaan saaneen ratkaisun tiedoksi seitsemäntenä päivänä kirjeen lähettämisestä, jollei vastaanottaja muuta näytä.

3.8. Hankintasopimuksen solmiminen

Tuensaajan on tehtävä tarjouskilpailun mukaisesta hankinnasta kirjallinen sopimus. Sopimus voi olla nimenomainen, erillinen sopimusasiakirja tuensaajan ja toimittajan välillä. Selkeissä tavarahankinnoissa sopimuksena voidaan pitää myös tilausasiakirjaa ja tilausvahvistusta, joista ilmenee tarjousasiakirjojen mukaisen hankinnan tekeminen valitun toimittajan kanssa.

3.9. Hankinta-asiakirjojen säilytys ja toimittaminen viranomaiselle

Hankinnan tekijän tulee säilyttää:

- 1) hankinnan tekijän julkaisema maatalouden hankintailmoitus;***
- 2) tarjouspyyntö ja sen toimittamiseen liittyvät asiakirjat;***
- 3) tarjoukset;***
- 4) tarjoajan ja tarjouksen valintaan liittyvät asiakirjat;***
- 5) hankintaa koskevat ratkaisut ja niiden tiedoksi antamiseen liittyvät asiakirjat.***

Investointituen maksaminen edellyttää kilpailutusasiakirjojen toimittamista maksuhakemuksen liitteenä ELY-keskukselle. Investointituen maksuhakemukseen on liitettävä hankintaa koskeva ratkaisu (Ohjeen kohta 3.7.) sekä hankintailmoitus hankintailmoitukset.fi -sivustolta (kohta 3.4.). Jos hankinta on tehty suorahankintana, on suorahankinnan käyttö perusteltava (kohta 3.2.).

3.10. Hankinta-asiakirjojen julkisuus

Hankinta-asiakirjojen julkisuutta säätelee laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta (621/1999), vaikka hankintayksikkö ei ole viranomainen. Hankintaan osallistuvan yrityksen toimittamat tarjousasiakirjat ja tiedot tulevat pääsääntöisesti julkisiksi hankintaprosessin yhteydessä seuraavasti:

Hankintaratkaisu tulee julkiseksi, kun se on allekirjoitettu. Tällöin julkisiksi tulevat aina tieto tarjouksen perusteena käytetystä hinnasta ja muusta tekijästä.

Tarjousasiakirjat tulevat julkisiksi asianosaisille eli toisille tarjoajille, kun hankintaa koskeva ratkaisu on tehty. Tämä tarkoittaa sitä, että tarjousmenettelyyn osallistuneilla tarjoajilla on oikeus saada tutustuttavakseen muiden tarjoajien tarjousasiakirjat.

Julkisuus ei kuitenkaan koske salassa pidettäviä tietoja, joita ovat esimerkiksi tarjoajan liike- ja ammattisalaisuudet ja eräät henkilöihin liittyvät tiedot.

4. Tukipäätöksen mukaisen hankintamenettelyn laiminlyönti

Maatalouden investointituissa tukipäätöksen mukaisen hankintamenettelyn puutteet saattavat johtaa tuen menettämiseen osittain tai kokonaan, tai jos tuki on jo maksettu tuensaajalle, tuen takaisinperintään osittain tai kokonaan.

Kansalliset kynnsarvot ylittävien hankintojen osalta tarjouksen tekijällä, jonka tarjous ei ole johtanut hankintamenettelyssä hankintasopimukseen, on oikeus saada tuen myöntäneeltä ELY-keskukselta perusteltu vastaus siitä, onko hankinta toteutettu tuen maksamisen edellytykset täyttävällä tavalla. Määräaika vastauksen pyytämiseksi on kaksi viikkoa tarjouksen hylkäämisestä tiedon saatuaan.

Lomakkeet ja lisätietoa hankintojen kilpailuttamisesta löytyy osoitteesta:

www.hankintailmoitukset.fi

- lomakkeet
- julkaistut hankintailmoitukset
- tietoa hankinnoista ilmoittamisesta

Lisätietoja hankintojen kilpailuttamisesta ja hankintasäätelystä löytyy myös seuraavilta sivuilta:

www.hankinnat.fi

- Suomen Kuntaliiton julkisten hankintojen neuvontayksikkö
- runsaasti tietoa hankintamenettelyistä
- hankintalait ja asetukset
- oikeuskäytäntöä hankinnoista

www.tem.fi/julkisethankinnat

- Työ- ja elinkeinoministeriön julkisten hankintojen sivusto
- hankintasäätely
- ajankohtaista hankinnoista